Avrupa firmaları ve Çinli aracıları

Dr Alexander Ressos, TEP
Attorney-at-Law (Switzerland and Germany),
Solicitor (England & Wales and Hong Kong)
Of Counsel, KGP Legal LLC
alexander.ressos@kgplegal.com.sg
www.ressos.com.sg

Bankadaki komprador

Kambiyo bankaları, fermanlarının çözemeyeceği bir sorunla karşı karşıyaydı. Personelleri, potansiyel müşterilerinin lehçelerini konuşmayan, Çince muhasebe defterlerini okuyamayan ve Çinli bir tüccarın itibarını değerlendirecek hiçbir imkânı olmayan Avrupalılardı. Bu nedenle her banka, Portekizcede "alıcı" anlamına gelen kelimeden türeyen komprador adıyla bilinen yerel bir aracı istihdam ediyor ve Çinli tüccarlara ve esnafa onun aracılığıyla kredi veriyordu.[1] Komprador müşterileri tanıştırıyor, kredi değerliliklerine kefil oluyor, Çinli personeli işe alıp denetliyor ve çoğu zaman kendi getirdiği hesaplardan doğacak zararlara karşı bankaya garanti veriyordu.

Komprador sistemi her ağın zaaflarını taşıyordu. Singapur'da bankaların kompradorları ağırlıklı olarak Kantonca lehçe grubundan geliyor ve başka Kantonlularla iş yapmayı tercih ediyordu. Hongkong and Shanghai Bank'ın Singapur şubesindeki komprador kadrolarını Kantonlular tuttuğu için Teochew ve Hokkien tüccarları bankanın hizmetlerinden yararlanmakta zorlanıyordu.[2] A. Kısım'ın V.

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

Bölümü'nde anlatılan lehçe ayrımları böylece Avrupa bankalarının içinde de yeniden üretildi. Bu olgu, Hokkien ve Teochew topluluklarının neden daha sonra kendi bankalarını kurduğunu açıklamaya yardımcı olur.

Ticaret evlerindeki simsarlar ve aracılar

Ticaret evleri (agency houses) de Çinli aracılara aynı şekilde dayanıyordu. Hisasue'ye göre, Çinli tüccarlar arasında ticaret finansmanına yönelik mevcut talep, esas olarak yabancı ticaret firmaları için kalay ya da baharat gibi yerel ürünleri toplayan kompradorlar veya simsarlar tarafından karşılanıyordu. Bu simsarlar yabancı bankalara daha kolay erişebiliyor ve ticaret firmalarının garantisi altında kısa vadeli krediler ayarlayabiliyordu.[3] Avrupa ticaret evinin garantisi böylece banka kredisinin Çin ürün ticaretine ulaştığı köprü hâline geldi.

Bireysel kariyerler bu düzeni somutlaştırır. 1805'te Malakka'da doğan Tan Kim Seng, 1840'ta Kim Seng & Co.'yu kurdu. Boustead & Co.'nun ticaretinde aracı olarak çalıştı ve Edward Boustead'in dostuydu.[4] 1857'de Belediye Komisyonu'nun (Municipal Commission) ilk Asyalı üyesi oldu ve Singapur'un ilk kamu su şebekesi için 13.000 dolar bağışladı. Chia Ann Siang 1848'de Boustead & Co.'ya katıldı ve firmada kırk iki yıl çalıştı.[5] 1832'de Malakka'da doğan Tan Kim Tian 1847'de Singapur'a geldi ve sonradan Paterson, Simons & Co. adıyla bilinen firmaya katıldı. Ortaklardan William Paterson onun bir İngiliz okuluna gitmesini sağladı. Tan Kim Tian 1865'te oğlu Tan Beng Wan ile birlikte bir vapur şirketi kurdu.[6]

Bu kariyerler ortak bir kalıbı izliyordu. Çoğu zaman Boğazlar'da doğmuş ve İngilizce okuryazarı genç bir Çinli bir Avrupa firmasına giriyor, onun yöntemlerini öğreniyor, kendi müşteri ağını kuruyor ve sonunda, sıklıkla Avrupa firmasının kendisine gösterdiği bir alanda, kendi hesabına iş kuruyordu. Avrupa ticaret evleri Çinli tedarikçilere ve alıcılara erişim kazanırken, Çinli ortakları sermaye, bağlantı ve ticari bilgi ediniyordu. İlişki hiyerarşikti, çünkü firmayı ve Avrupa'yla bağlantılarını Avrupalı ortaklar kontrol ediyordu. Aynı zamanda, bir Çinli girişimci kuşağının yetiştiği bir ticaret okuluydu.

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

Defter üzerinden takas ve yabancı bankanın sınırları

Çinli tüccarların çoğu on dokuzuncu yüzyıl boyunca yabancı bankaları doğrudan pek az kullandı. İşleri akrabalık ve lehçe grupları içindeki güvene dayandığından, hesaplarını iktisat tarihçisi W. G. Huff'ın defter üzerinden takas (bookkeeping barter) adını verdiği bir sistemle kendi aralarında kapatıyorlardı. Her taraf, neredeyse tam dengede tutulan bir defter tutuyor, fiilî ödeme yalnızca yılda iki kez gerekiyordu.[7] Sistem nakitten ve banka kredisinden tasarruf sağlıyordu. Çin ticaretini büyük ölçüde kambiyo bankalarının belgeye dayalı dünyasının dışında da tutuyordu.

Bakış açısı farklılıkları bu ayrışmayı pekiştirdi. Yabancı bankalar krediyi finansal varlıklar üzerinden değerlendiriyordu. Çinli tüccarlar ise krediyi yetenek ve toplumsal nüfuz dahil olmak üzere kişisel itibar meselesi olarak görüyordu. Çinlilere Batı bankacılık sistemi katı görünüyordu. Bankalar ise Çinli borçlulara uzun vadeli kredi vermeyi yüksek risk sayıyordu. Komprador ve simsar tam da bu boşluğu kapatmak için vardı. Verdikleri garantiler, kişisel itibarı bir Avrupa bankasının kabul edebileceği bir teminat biçimine dönüştürüyordu.

Chettiar'lar

Ne topluluğun ne de yabancı bankaların fon sağlayabildiği durumlarda tüccarlar, koloninin en önde gelen profesyonel kredi verenlerini oluşturan Güney Hintli tefeciler olan chettiar'lara başvuruyordu. Chettiar'lar Avrupa bankalarından ibrazında ödenecek senetler (demand notes) karşılığında borç alıyor ve bu parayı daha yüksek faizle başkalarına borç veriyordu. Borçlu, fiilen aldığı tutardan daha büyük bir meblağ için bono imzalıyordu. Ödenmeyen faiz daha yüksek bir oranla anaparaya ekleniyordu.[8] Chettiar'lar böylece kambiyo bankalarının erişimini, bankaların doğrudan asla kabul etmeyeceği borçlulara kadar genişletiyordu. Londra para piyasasından kambiyo bankaları aracılığıyla yarımadanın çarşı ve köylerindeki küçük esnafa uzanan bir kredi zincirinin halkasıydılar.

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

Aracılıktan rekabete

Komprador sistemi ve ticaret evlerinin simsarlığı geçiş dönemine özgü düzenlemelerdi. Boğazlar Çinlisi tüccarlar İngilizce eğitim, sermaye ve şirket biçimleri konusunda deneyim kazandıkça kendi bankalarını, sigorta şirketlerini ve denizcilik şirketlerini kurmaya başladılar. 1903'te kurulan Kwong Yik Bank, sonraki on yılların Hokkien bankaları ve 1932'de üç Hokkien bankasının birleşmesi, aracıların kurduğu ağlardan doğdu.[9] Bu kısmın III. Bölümü bu gelişmeyi inceler. Hisasue, ilk Çin bankalarının banka kompradoruna benzer bir rol oynadığını, ancak daha geniş bir müşteri çevresine hizmet verdiğini belirtir. Yine de 1930'ların sonunda bu bankaların Singapur ve Malaya'daki mevduat payı toplamın yüzde 25'inin altında kaldı.[10] Kambiyo bankaları böylece dış ticarette ve kambiyo işlemlerinde hâkimiyetlerini sömürge döneminin sonuna kadar korudu.

Notlar

1. Ong Eng Chuan, "Money Lending: A Short History", *BiblioAsia*, Nisan 2007: her banka compradore (Portekizce "alıcı") olarak bilinen yerel bir aracı istihdam ediyordu; "The banks lent money to Chinese merchants and traders through the comprador"; komprador Çinli hesaplarını yürütüyor ve yerel personeli işe alıyordu; Wikipedia, "Comprador" (Erişim tarihi: Kasım 2026): terim "a Portuguese word that means buyer". ↩
2. Ryoichi Hisasue, "Chinese Banking Business in Singapore", s. 15: "these compradors mainly came from the Cantonese dialect group and preferred to deal with other Cantonese"; Hong Kong and Shanghai Banking Corporation'ın Singapur şubesindeki komprador kadrolarına Kantonlular hâkim olduğundan, diğer gruplardan tüccarlar, "such as the Teochew or Hokkien, found it difficult to access the services the bank offered". ↩
3. Ryoichi Hisasue, "Chinese Banking Business in Singapore", s. 14: ticaret finansmanı talebi "was met mainly by the compradors or brokers that collected local products, such as tin or spices, for foreign trading firms"; bunlar "could arrange short-term loans with credit guaranteed by foreign trading firms". ↩

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

4. Wikipedia, “Edward Boustead” (Erişim tarihi: Kasım 2026): Tan Kim Seng, Boustead’in ticaretinde “acted as a middleman” ve onun yakın dostuydu; Wikipedia, “Tan Kim Seng” (Erişim tarihi: Kasım 2026): 18 Kasım 1805’te Malakka’da doğdu; 1840’ta Kim Seng and Company’yi kurdu; 14 Mart 1864’te öldü; 1857’de Belediye Komisyonu’nun ilk Asyalı üyesi olarak atandı; 1857’de Singapur’un ilk kamu su şebekesi için 13.000 dolar bağışladı. ↩
5. Wikipedia, “Boustead Singapore” (Erişim tarihi: Kasım 2026): Chia Ann Siang firmaya 1848’de katıldı ve orada 42 yıl çalıştı; Tan Kim Seng firmanın ticaretinde aracıydı. ↩
6. Wikipedia, “Tan Kim Tian” (Erişim tarihi: Kasım 2026): 1832’de Malakka’da doğdu; 1847’de Singapur’a geldi; Paterson Simons’a katıldı, William Paterson onun İngiliz okuluna gitmesini sağladı; Ürün Departmanı’nda çalıştı; 1865’te oğlu Tan Beng Wan ile birlikte Tan Kim Tian and Son Steamship Company’yi kurdu; 1882’de öldü. ↩
7. Ryoichi Hisasue, “Chinese Banking Business in Singapore”, s. 14, W. G. Huff, “Bookkeeping Barter, Money, Credit, and Singapore’s International Rice Trade, 1870–1939”, *Explorations in Economic History*, cilt 26, 1989, s. 161–189’a atıfla: ticaret ortakları arasındaki ödemelerde defter üzerinden takas kullanılıyordu, “in which each book is balanced almost evenly and actual settlement is only required twice a year”; s. 14–15: yabancı bankalar “viewed credit solely in terms of financial assets, whereas the Chinese viewed credit as based on personal reputation”; Çinliler “considered the Western banking system inflexible”. ↩
8. Ong Eng Chuan, “Money Lending: A Short History”, *BiblioAsia*, Nisan 2007: “the chettiars were the most prominent professional moneylenders”; Avrupa bankalarından ibrazında ödenecek senetler karşılığında borç alıp daha yüksek faizle borç veriyorlardı; alınan tutar bonoda yazılı meblağdan azdı; ödenmeyen krediler anaparaya ekleniyordu; Hisasue, “Chinese Banking Business in Singapore”, s. 15: Çinliler sıklıkla chettiar’lardan yüksek faizle borç alıyordu. ↩

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

9. Ryoichi Hisasue, “Chinese Banking Business in Singapore”, s. 15–21: Kwong Yik Bank “established in 1903 by Wong Ah-Fook” ve Kantonlu meslektaşları tarafından; Büyük Buhran krizi “led to the merger of Singapore’s three Hokkien banks in 1932”. ↩
10. Ryoichi Hisasue, “Chinese Banking Business in Singapore”, s. 16–21: ilk Çin bankaları “played a similar role to the bank comprador but served a wider” çevreye hizmet etti; dipnot 30: “In the late 1930s, the deposit share in Chinese banks in Singapore and Malaya was less than 25% of the total”. ↩

Disclaimer

This article is provided for general information only. It is based on publicly available sources as at its date of publication. These sources have not been independently verified against licences, regulatory registers or the records of the entities concerned. It is not legal, tax, financial or investment advice. Nor is it a recommendation to invest in, transact with or use the services of any entity mentioned. Law and regulation change frequently, so the content may be incomplete or outdated. To the fullest extent permitted by law, Dr Alexander Ressos and the publisher of SingaporeIQ exclude all liability for loss or damage arising from the use of or reliance on this article. Readers should obtain advice on their specific circumstances before acting or refraining from action.

Names and trademarks of the entities discussed belong to their owners and are used for identification only. Their mention implies no endorsement, affiliation or allegation of wrongdoing. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. Corrections and updates: contact@ressos.com.

© 2026 Dr Alexander Ressos. This article may be quoted with attribution to SingaporeIQ (SingaporeIQ.com). Reproduction in full and any commercial use require prior written consent. The Legal Terms at https://singaporeiq.com/legal-terms apply.

Author contact: Dr Alexander Ressos, TEP · contact@ressos.com